

- В. С. Хахула,*
к. с.-г. н., доцент кафедри технологій у рослинництві та захисту рослин,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4100-262X>
- Б. В. Хахула,*
доктор філософії в галузі економіки, доцент кафедри менеджменту,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4286-2381>
- Т. В. Панченко,*
к. с.-г. н., доцент кафедри технологій у рослинництві та захисту рослин,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1114-5670>
- Ю. В. Федорук,*
к. с.-г. н., доцент кафедри технологій у рослинництві та захисту рослин,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3921-7955>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.7.130

ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КОМУНІКАЦІЙНУ ПОЛІТИКУ КОНСАЛТИНГУ В АГРОСФЕРІ

- V. Khakhula,*
PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor of the Department of Technologies
in Crop Production and Plant Protection, Bila Tserkva National Agrarian University
- B. Khakhula,*
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management, Bila Tserkva National Agrarian University
- T. Panchenko,*
PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor of the Department of Technologies in Crop Production
and Plant Protection, Bila Tserkva National Agrarian University
- Y. Fedoruk,*
PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor of the Department of Technologies
in Crop Production and Plant Protection, Bila Tserkva National Agrarian University

INTEGRATION OF INNOVATIVE DIGITAL TECHNOLOGIES INTO THE COMMUNICATION POLICY OF CONSULTING IN THE AGRICULTURAL SECTOR

Динамічна зміна зміст у і форм технологічного розвитку сільського господарства України зумовлює функціональні та структурні зміни у всій системі державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Практика застосування аграрного консалтингу, судячи з усього, зростатиме. Оскільки в Україні зараз відчувається сильний дефіцит професійних фахівців в сільському господарстві. А нові технічні можливості дають змогу швидко й ефективно обслуговувати господарство, надаючи йому всю необхідну інформацію.

Основним завданням аграрного консалтингу є підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств в різних категорій шляхом стимулювання інноваційної діяльності керівників і фахівців шляхом інформаційно-консультативної підтримки у прийнятті обґрунтованих управлінських рішень по всіх напрямках бізнесу.

Доведено, що незадовільний рівень розвитку інформатизації в сільському господарстві через об'єктивні та суб'єктивне стримує реалізацію потенціалу сільськогосподарської консалтингової системи у напрямку масового обслуговування менеджерів та спеціалістів сільськогосподарських виробництв та збільшення їх конкурентоспроможності.

В якості заходів щодо оптимізації системи інформації та консультаційної підтримки сільськогосподарського сектору, виділено наступне:

— розробка консалтингової системи для впровадження точних технологій сільського господарства з метою виправлення норми посіву та дози добрив і, як наслідок, заощадження та раціональний розподіл матеріалів, праці та інших виробничих ресурсів;

- проведення заходів для подальшого розвитку сільськогосподарського співробітництва;
- розподіл найкращих практик у безпілотних авіаційних системах, що використовуються в сільському господарстві;
- регулярних семінарів щодо особливостей вирощування сільськогосподарських культур.

The dynamic change in the content and forms of technological development of Ukrainian agriculture is causing functional and structural changes in the entire system of state support for agricultural producers. The use of agricultural consulting is likely to grow. This is because Ukraine is currently experiencing a severe shortage of professional agricultural specialists. And new technical capabilities make it possible to quickly and efficiently serve the farm, providing it with all the necessary information.

The main task of agricultural consulting is to increase the efficiency of agricultural enterprises in various categories by stimulating the innovative activity of managers and specialists through information and advisory support in making informed management decisions in all areas of business.

There is a need to unify the tools, methods, mechanisms used in the provision of information and advisory support in agriculture, which is due to a set of interrelated circumstances.

It is proved that the unsatisfactory level of development of informatisation in agriculture due to objective (insufficient financial capabilities) and subjective (misunderstanding of the benefits, insufficient qualifications for use) constrains the realisation of the potential of the agricultural consulting system in the direction of mass servicing of managers and specialists of agricultural production and increasing their competitiveness. In the context of the need to achieve technological sovereignty in all areas of the agricultural sector, information and advisory support is an important tool for the development and modernisation of agricultural production.

The following measures have been identified as measures to optimise the system of information and advisory support for the agricultural sector:

- development of a consulting system for the implementation of precision farming technologies to correct seeding rates and fertiliser doses and, as a result, save and rationally allocate materials, labour and other production resources;
- taking measures to further develop agricultural cooperation;
- sharing best practices in unmanned aerial systems used in agriculture;
- sharing best practices in unmanned aerial systems used in agriculture;
- organising regular seminars on the specifics of growing crops.

Ключові слова: аграрний консалтинг, інформатизація, знання, сільськогосподарські товаровиробники, виробництво.

Key words: agricultural consulting, informatisation, knowledge, agricultural producers, production.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Динамічна зміна змісту і форм технологічного розвитку сільського господарства України зумовлює функціональні та структурні зміни у всій системі державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Практика застосування аграрного консалтингу, судячи з усього, зростатиме. Оскільки в Україні зараз відчувається сильний дефіцит професійних фахівців в сільському господарстві, а нові технічні можливості дають змогу швидко й ефективно обслуговувати господарство, надаючи йому всю необхідну інформацію.

Основним завданням аграрного консалтингу є підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств різних категорій шляхом стимулювання інноваційної діяльності керівників і фахівців шляхом інформаційно-консультативної підтримки у прийнятті обґрунтованих управлінських рішень по всіх напрямках бізнесу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Значний внесок у становлення та розуміння теорії консалтингу зробили зарубіжні та вітчизняні вчені, серед яких Калверт Макхем, Мілан Курба, Джеймс Вуфорд, Вільям Рів'єра, Дональд Блекбурн, Ролкер Гофман, Ван Ден Бен, Стенлі Джонсон, М. Ф. Кропивко, О. В. Ульяновко, Р. М. Шмідт, Т. П. Кальна-Дубінюк та ін. Проте, процес процес діджиталізації відносин сільському господарстві вимагає перегляду ролі і місця консалтингу, як джерела інформації в розвитку суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

На основі узагальнення досліджень науковців запропонувати практичні рекомендації щодо впровадження інформаційних технологій в діяльність суб'єктів аграрного консалтингу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Як свідчать результати досліджень науковців, що в нинішній час виникає необхідність в уніфікації інструментів, методик, механізмів, що застосовуються під час надання інформаційно-консультаційної підтримки в сільському господарстві, яка зумовлена сукупністю взаємопов'язаних обставин, найважливішими з яких є такі.

По-перше, поява нових тенденцій консультаційного супроводу аграрного бізнесу, особливо в умовах невизначеності, спричиненої пандемією COVID-19. Тому виникає необхідність розробки методології та вивчення окремих питань надання інформації та консультацій сільськогосподарським товаровиробникам у нових умовах, розробки інструментів дистанційного консультування, вирішення проблеми організації системної інформації, а також пошуку механізмів ефективної організації дистанційної роботи.

По-друге, мобілізаційні дії у сфері аграрної економіки, що викликані військовою агресією РФ проти України. Нині існує необхідність у наданні безоплатної допомоги сільськогосподарським товаровиробникам, у тому числі у формі адвісорної підтримки як вільного інформаційного ресурсу від наукових установ НААН України та вищих навчальних закладів аграрного спрямування.

По-третє, в довоєнний період держава стимулювала процес створення та розвитку малих господарств корпоративного сектору та сільськогосподарських кооперативів через безкоштовну консультаційну підтримку агробізнесу, збільшення можливості отримання державного фінансування шляхом досягнення якісно іншого рівня інформування про вимоги до пакету претендентів грантів.

По-четверте, розвиток інформаційно-консультаційної підтримки сільгоспвиробників обумовлений необхідністю отримання практичного досвіду молодими вченими в реальній економіці, а також необхідністю надання даних для емпіричних досліджень вчених-аграріїв. Подальші дослідження вимагають даних, які можуть бути надані підприємствами-партнерами, які отримують підтримку у вигляді консультацій та рекомендацій щодо передачі інновацій.

По-п'яте, висока актуальність досліджень і застосування різних наукових підходів для оцінки ефективності інформаційно-консультаційної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу, а також оцінки його якості обумовлена різноманітністю методів, що застосовуються в різних практиках державної підтримки та консультування з питань сільського господарства.

Таким чином, комплексна діджиталізація сільськогосподарського виробництва дозволить сільськогосподарським підприємствам скоротити витрати приблизно на 23%. Середня економія коштів у землекористуванні за допомогою GPS-навігаційних технологій становить 11—14%, при диференційованому внесенні добрив — 8—12% та за рахунок систем паралельного водіння — 8—13%. При неефективному використанні інструментів агробізнесу втрачається до 40% врожаю [1]. Під інструментами традиційно розуміють захист рослин, на-

сінневий фонд, тракторний парк і нові технології, особливо точне землеробство.

Цифровізація сільського господарства має як незаперечні переваги, так і проблеми, які необхідно вирішити найближчим часом. З одного боку, збільшується економічний ефект, збільшується продуктивність в 3—5 разів, збільшується маржа агробізнесу і зменшуються витрати господарств корпоративного сектору аграрної економіки [2]. Нові технології дозволяють ефективно проводити інвентаризацію земель та землекористування.

З іншого боку, сільськогосподарські підприємства зустрічаються з проблемами впровадження технологій точного землеробства. Це і питання інтеграції нових систем з існуючими бізнес-процесами, і відсутність комплексного рішення, яке б забезпечило автоматизацію і прозорість всіх бізнес-процесів. Існує цілий комплекс кадрових питань: нестача фахівців, адаптованих до агроосфери, нестача агрономів, здатних працювати з комп'ютерними програмами і додатками, низька кваліфікація людей, яким доводиться обслуговувати нове обладнання [3].

Успіх всього процесу діджиталізації сільського господарства в Україні багато в чому залежить від того, наскільки швидко і ефективно будуть вирішені ці питання.

Сільськогосподарські консалтингові фірми зараз заповнюють прогалини в інформаційних та консультативних послугах, які потрібні господарствам корпоративного сектору аграрної економіки. Однак необхідно враховувати здатність виробників інноваційних технологій адекватно реагувати на посередницьку діяльність підприємців на території. Логічно також проаналізувати політику місцевих органів самоврядування щодо малих та середніх сільськогосподарських підприємств, звичайно, їх фінансовий стан.

Аналізуючи розвиток консалтингового забезпечення діяльності сільськогосподарських товаровиробників можемо наголосити на наявності певних проблем. По-перше, зворотний зв'язок між виробниками, консультантами та дослідниками порушується, в результаті чого велика частина нових наукових розробок не використовується. По-друге, функція реалізації стає більш складною, в результаті поточні винаходи залишаються невідомими і не використовуються виробниками.

Закладаючи вищої освіти аграрного спрямування також є джерелом ресурсів для інформаційно-консультаційних послуг. І це не тільки нові знання, а й люди, які можуть працювати в системі агроконсультування. Прискорення темпів старіння, відсутність гнучкості системи освіти підвищує неадекватність підготовки кадрів аграрного сектору до вимог економіки, підвищуючи актуальність розвитку мережі аграрних консалтингових послуг [4].

У сучасному світі, здатність ефективно використовувати сільськогосподарські інформаційні системи та бази даних стала критичною для сільськогосподарських фахівців. Цей навик передбачає використання технологій та методів управління даними для доступу, аналізу та інтерпретації сільськогосподарської інформації. Вона відіграє важливу роль у поліпшенні процесів прийняття рішень, оптимізації розподілу ресурсів і підвищення загальної продуктивності праці в аграрному секторі.

Нині в Україні набуває поширення інтернет-консалтинг. З його допомогою керівники суб'єктів підприємницької діяльності мають можливість вести бізнес за сучасними правилами. Важливим показником ефективності консалтингової компанії є її здатність захищати бізнес від різних хакерських атак та інтернет-злочинів. Частка онлайн-консалтингу на вітчизняному ринку зростає з кожним роком, як за натуральними так і вартісними показниками. В якості основної мети інтернет-консалтингу можна виділити формування та оптимізацію процесів, що підвищують ефективність діяльності клієнта і отримують для нього максимальну вигоду після вирахування витрат на надання консультаційних послуг.

Нині в сучасних умовах економічних перетворень, зростання інновацій різного роду, інтенсивності трансформації ринкового середовища, масштабів триваючих глобалізаційних змін проблема інноваційних соціально-економічних систем стає дуже важливою. У таких випадках своєчасна професійна допомога кваліфікованого спеціаліста-консультанта або компанії, яка спеціалізується на наданні консалтингових послуг, стає дуже корисною.

Інтернет — консультація заповнює розрив у бізнес — лініях. Отримати допомогу ззовні набагато дешевше, ніж наймати нову людину, навіть групу менеджерів управління командою з метою вирішення певного завдання. Консультант, ймовірно, матиме досвід роботи в певній сфері, який може не займатися бізнесом. Крім того, він може зосередитись на проектах, не відволікаючись на повсякденний бізнес та робочі завдання. Консалтингові послуги можуть відрізнятися: більші фірми забезпечують інтегровані рішення, а інші можуть зосередитись на конкретних сферах знань.

Сучасні експерти визначають кілька типів ІТ-консалтингу, серед яких: консультації у галузі мобільних рішень;

— консультації щодо забезпечення безперервності бізнесу;

— консультування з надання телекомунікаційної інфраструктури та консультацій з організації ІТ-процесів.

— Також можна розрізнити наступні основні типи Інтернет-консалтингу на його тему:

— стратегічний Інтернет-консалтинг;

— експертиза або аудит сайту, оптимізація пошукових систем, контекстуальні рекламні кампанії, імідж компанії в Інтернеті;

— посередництво у вирішенні конфліктів між підрядником та замовником; організація тендеру, тощо [5].

На нашу думку, маркетингові та консалтингові агенції не мають недоліків в аспекті організації Інтернет — консалтингу, пов'язаного з потенційним інтересом до реалізації отриманих знань у виробництві. Як правило, такі агенції мають усі компетенції, необхідні для впровадження процесу та проектного Інтернет-консалтингу.

Необхідно наголосити на можливий недолік у діяльності міжнародних та вітчизняних маркетингових агентств, які, на нашу думку, лежать за відсутності достатньо глибоких експертних знань про специфіку Інтернет-консалтингу. Оскільки ця галузь перебуває в постій-

ному процесі еволюції, агентство повинно бути постійною практикою саме в Інтернет — консалтингу. Тому менеджер, який звертається до маркетингового агентства, повинен переконатися у своїй активній практиці в галузі Інтернет — консалтингу (навчальний портфель, огляди). Крім того, позитивом в діяльності агентства буде наявність партнерств з експертами міжнародних та вітчизняних ринків (включаючи виробничі компанії різних профілів) для їх залучення, якщо потрібна вузька технологічна обстеження [6].

Незалежні консультанти — це колишні наймані експерти з технологій та виробництва (вони є спеціалістами в галузі експертного Інтернет-консалтингу, але не є професійними в процесі). Крім того, серед незалежних консультантів знайдено працівники міжнародних та регіональних маркетингових компаній (ці експерти корисні для проектного Інтернет-консалтингу, але не будуть досить компетентними в експертних питаннях). Незалежні бізнес — консультанти, які досвідчені в інтернет-маркетингу, корисні для процесів консалтингу, але також є слабкими в експертному Інтернет-консалтингу. На нашу думку, головним недоліком незалежних консультантів є те, що одна людина не може бути досить компетентною у всіх питаннях, тоді як агенції можуть залучати декількох спеціалістів, тим самим знижуючи витрати компанії, щоб найняти нових кваліфікованих працівників на постійну посаду. Однак для великих міжнародних та вітчизняних корпорацій найчастіше вигідніше мати власний персонал працівників, які надають консалтингові послуги. Інтернет-консалтинг добре підходить для компаній-початківців та галузей, які не мають певних ресурсів для своєї держави на етапі розвитку.

Інтернет-консалтинг дозволяє менеджерам сільськогосподарських підприємств впроваджувати сучасні технології управління бізнесом, тим самим розробляючи власну підприємницьку діяльність та залишаючись конкурентоспроможними на світовому та внутрішньому ринках агропродовольства. Також Інтернет-консультування дозволяє організувати скоординовану роботу окремих галузей суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу, які знаходяться на великій відстані один від одного. Інтернет-консалтинг надає підтримку бізнес-процесів, які відбуваються на підприємстві, що передбачає аналіз реальних можливостей та майбутніх перспектив, обрання інформаційної платформи, щоб забезпечити найбільш ефективне обслуговування проекту та супроводжувати процес до кінця.

Одним з найважливіших завдань сільськогосподарських консультативних центрів є надання малим та середнім сільськогосподарським підприємствам своєчасної інформації, знань і передового досвіду, необхідного для їх діяльності, тому в роботі інформаційно-консультаційної служби (ІКС) повинні застосовуватися сучасні інформаційні технології, засновані на використанні комп'ютерів, комп'ютерних комунікаційних систем, інтернет-технологій.

Ефективність суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу значною мірою залежить від того, наскільки добре виробники поінформовані про нові технології, ціни на ресурси та сільськогосподарсь-

ку продукцію, про можливість реалізації продукції, про прогнози ринкової ситуації, про нормативно-правові документи тощо. Багато засобів, що використовуються в ІКС для передачі інформації (телебачення, радіо, друковані ЗМІ), надають лише загальні консультації великим групам споживачів інформації, тому необхідно використовувати сучасні інформаційні технології, здатні видавати конкретну інформацію особисто на вимогу будь-якого клієнта. Крім того, враховуючи тенденцію до постійного зниження вартості комп'ютерних послуг і збільшення вартості професійного персоналу, ІКС повинен передбачити часткову заміну індивідуальних консультацій традиційними засобами, доступ до необхідної інформації за допомогою інтернет-технологій. Важливою особливістю сучасних інформаційних технологій є регулярність та швидкість оновлення інформації на відміну від традиційних способів збору, накопичення та пошуку інформації (бібліотеки, картографія тощо) [8].

Ефективна організація інформаційно-консультаційних центрів багато в чому залежить від того, чи оснащені вони сучасним комунікаційним обладнанням, комп'ютерною технікою та програмним забезпеченням. Діяльність ІКС включає обов'язковий веб-сайт у кожній сільськогосподарській консалтинговій компанії, який міститиме інформацію про центр, перелік консультантів, послуги, публікації, різні бази даних, виставки, семінари, ярмарки тощо. Сайт необхідний для оперативного інформування виробника, для консультацій в режимі реального часу, для розміщення публікацій, розробки, оперативної інформації про ціни, правової інформації, оголошення про продаж товарів, проведення відеоконференцій, дистанційного навчання.

У цій ситуації виникає необхідність створення моделі ІКС сайту, що охоплює всі аспекти інформаційно-консультаційної діяльності. Розробка, впровадження та обслуговування такого сайту дозволить скоротити фінансові витрати сільськогосподарських консалтингових організацій на створення свого сайту, полегшить доступ суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу до необхідної їм інформації.

До широкого поширення інтернет-технологій спостерігався гострий дефіцит інформації, але зараз ситуація зворотна. Потік інформації став настільки великим і неорганізованим, що потрібно занадто багато часу, щоб знайти достовірну і необхідну інформацію для прийняття управлінських рішень. Самостійною діяльністю стає пошук і систематизація інформації для вироблення збалансованого управлінського рішення. Дана проблема визначає місце консультаційної послуги як спеціалізованої структури з навичками швидкого і кваліфікованого пошуку інформації, необхідної всім структурам агропромислового комплексу.

Інформаційно-консультаційні послуги на всіх рівнях недостатньо цілеспрямовано шукають, тестують і впроваджують інноваційні технології, узагальнюють і поширюють передовий досвід. Більшість консалтингових агентств та дорадчих служб не стежать за потребами сільгоспвиробників і мало впливають на формування замовлень на науку, на вирішення проблем, необхідних для ринково орієнтованого виробництва.

Нині існує три основні методи особистого консультування: особиста консультація з консультантом; теле-

фонне консультування; і веб-консультування як найбільш перспективний і економічно ефективний.

Громадянин може надіслати запити електронною поштою безпосередньо до консультаційного центру. Ті, хто не має незалежного доступу до інтернету (малі суб'єкти підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу, власники особистих селянських господарств), можуть подавати питання через консультантів ІКС, фахівців органів місцевого самоврядування. Адміністратор регіонального консультативного центру в залежності від характеру справи направляє його до відповідного фахівця, який формулює відповідь на власні знання або за запитом рекомендує вступити в прямий контакт з відповідальним фахівцем з організації, що займається відповідною діяльністю. Адміністратор, який отримує запити, організовує відстеження виконання та оновлення ресурсів сервера, які завжди доступні громадськості. Часто повторювані питання розміщуються на форумі регіонального консультативного центру.

Адміністративна група є центральною ланкою в організації консультацій. Життєздатність всієї інформаційно-консультаційної мережі залежить від здатності людей, що працюють в ній, організувати взаємодію з усіма структурами-учасниками і фахівцями.

Інтелектуальні ресурси консультативної мережі є основою всієї системи. Створити сервіс, де в одній підприємницькій структурі будуть зібрані якісні фахівці у всіх сферах діяльності аграрного сектору, вкрай складно і дорого, а тому не має сенсу.

Для формалізації системи вимог до управління, змісту та оцінки якості консультативних послуг нами розроблено стандарт надання (надання) консультативних послуг. Він визначає обов'язкові критерії якості, принципи та процедури організації надання послуг, включаючи документування та інформаційне забезпечення, матеріально-технічне забезпечення консультантів, Правила підготовки та подання звітів, правила роботи консультантів з клієнтами, ЗМІ, органами державної влади та місцевого самоврядування.

Відповідно до стандарту всі консультанти повинні керуватися наступними принципами:

— діяти в інтересах клієнта з суворим дотриманням чинного законодавства;

— вжити всіх необхідних заходів для вичерпних відповідей на запити одержувачів консультативних послуг (клієнтів або їх представників), використовуючи інформаційні ресурси єдиної державної інформаційної системи, галузеві інтернет-портали, інформаційно-довідкові системи, нормативно-правові акти, роз'яснення профільних міністерств та методичні матеріали;

— правильно та уважно ставитися до отримувачів консультативних послуг, не принижувати свою честь і гідність, а також ввічливо інформувати одержувачів консультативних послуг про суть запитів, про порядок надання консультативних послуг, максимальний термін їх виконання, причини, за якими консультація не надається, а також надання іншої інформації, що цікавить одержувачів консультативних послуг у межах його компетенції.

Консультанти не мають права:

— надавати одержувачам консультативних послуг недостовірну інформацію, яка не відповідає чинному законодавству;

— надавати конфіденційну інформацію одержувачам консультативних послуг;

— оцінювати правові акти (рішення), дії (бездіяльність) органів виконавчої влади та місцевого самоврядування або їх посадових осіб.

Останній з представлених принципів дуже важливий, адже користувачі консультаційних послуг дуже часто в процесі співбесіди переходять від конкретних питань до оцінок аграрної політики та соціальних проблем. Консультативна служба не є політичною організацією або складовою частиною адміністративно-управлінського апарату. Це один з інструментів у системі державного управління сільськогосподарським виробництвом, але консультанту можна довіряти лише в тому випадку, якщо він переконаний, що консультант діє виключно на його власну користь.

Кожному консультанту повинен бути наданий персональний електронний кабінет, в якому були зібрані всі запити і відповіді незалежно від форми запиту. Доступ до інформації, що міститься в персональних електронних кабінетах районних радників, надавався професійним консультантам та керівництву регіонального консультативного центру, а доступ до електронних кабінетів спеціалістів — лише керівництву регіонального консультативного центру.

Коли консультативні послуги надаються особисто та онлайн через Інтернет, консультанти повинні, крім змісту питання та відповіді, записати контактні дані заявника в електронному кабінеті.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Вважаємо, що створення консультативної служби як інституту інноваційного розвитку сільського господарства на базі закладу вищої освіти (ЗВО) аграрного спрямування має важливе соціально-економічне значення для розвитку сільського господарства, а для ЗВО є інструментом просування його інтелектуальних ресурсів у виробництві та створення зв'язку між наукою, виробництвом та навчальним процесом. Викладачі, беручи участь у консультативній діяльності, отримують великий практичний досвід роботи з сільськогосподарськими виробниками та приносять набутий досвід у навчальні аудиторії.

Чинне законодавство, що регулює фінансування таких робіт і надання послуг бюджетними установами, створює серйозні труднощі при реалізації інноваційних проектів.

У нинішній ситуації найбільш перспективним напрямком є створення малих підприємств, в яких заклад вищої освіти буде виступати засновником або співзасновником. Такий підхід дозволить використовувати його інтелектуальний потенціал і матеріальну базу і одночасно створить можливість оперативного фінансового управління конкретними проектами.

Література:

1. Кальна-Дубінюк Т. П. Проблеми та напрями підвищення ефективності агроконсалтингової діяльності в Україні. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. № 11. С. 146—153.

2. Клочан В. В. Організаційно-економічна сутність інформаційно-консультативного забезпечення аграрної сфери. Бізнес-навігатор. 2014. № 1. С. 81—87.

3. Свиноус І. В., Гура А. М. Формування інформаційно-консультативного забезпечення функціонування суб'єктів аграрного ринку. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2017. № 1—2. С. 269—275.

4. Скрипник А. В., Саяпін С. П. Інформаційне забезпечення в дорадництві з використанням сучасних інноваційних Інтернет-технологій. Економіка АПК. 2019. № 12. С. 46—60.

5. Рогоза Н. А. Елементи інноваційної підсистеми у розвитку дорадництва. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2013. № 181 (2). С. 288—293.

6. Бакун Ю. О., Саяпін С. П. Шляхи цифрової трансформації сільськогосподарського дорадництва в Україні. Економіка АПК. 2020. № 4. — С. 80—93.

7. Свиноус І. В., Гаврик О. Ю., Ткаченко К. В., Микитюк Д. М., Семисал А. В. Організаційно-економічні заходи використання цифрових технологій у діяльності сільськогосподарських підприємств. Агросвіт. 2020. № 16. С. 9—14.

8. Брояка А. А. Проблеми та перспективи розвитку інформаційно-консультативної діяльності в сільському господарстві. Причорноморські економічні студії. 2019. № 46, ч. 1. С. 33—38.

1. Kal'na-Dubiniuk, T.P. (2016), "Problems and directions of increasing the efficiency of agricultural consulting activities in Ukraine", *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 11, pp. 146—153.

2. Klochan, V.V. (2014), "Organizational and economic essence of information and consulting support in the agricultural sector", *Biznes-navihator*, vol. 1, pp. 81—87.

3. Svyous, I.V. and Hura, A.M. (2017), "Formation of information and advisory support for the functioning of agricultural market entities", *Zbirnyk naukovykh prats' Tavrijs'koho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky)*, vol. 1—2, pp. 269—275.

4. Skrypnyk, A.V. and Saiapin, S.P. (2019), "Information support in consulting using modern innovative Internet technologies", *Ekonomika APK*, vol. 12, pp. 46—60.

5. Rohoza, N.A. (2013), "Elements of an innovative subsystem in the development of consulting", *Naukovyj visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Ser.: Ekonomika, ahraryny menedzhment, biznes*, vol. 181 (2), pp. 288—293.

6. Bakun, Yu.O. and Saiapin, S.P. (2020), "Ways of digital transformation of agricultural consulting in Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 4, pp. 80—93.

7. Svyous, I. Gavryk, A. Tkachenko, K. Mykytyuk, D. and Semysal, A. (2020), "Organizational and economic principles of using digital technologies in the activities of agricultural enterprises", *Agrosvit*, vol. 16, pp. 9—14.

8. Broiaka, A.A. (2019), "Problems and prospects for the development of information and consulting activities in agriculture", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 46, no. 1, pp. 33—38.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2025 р.